

Джигора О.М.,
к.е.н., доцент

Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир

ОЦІНЮВАННЯ НАСЛІДКІВ І ВПЛИВУ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ НА СЕКТОРИ ЕКОНОМІКИ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року мало далекосяжні економічні та соціальні наслідки, зокрема, пов'язані з величезним переміщенням населення, фізичним пошкодженням будівель та інфраструктури, а також збільшенням кількості жертв серед цивільного населення.

За оцінками, війна може призвести до того, що понад 7,1 мільйона українців опиняться за межею бідності, а ще 3,7 мільйона наблизяться до неї. Крім того, оціночна кількість людей, які потребують гуманітарної допомоги, зросла до 17,6 мільйона на кінець 2022 року, причому найважчі умови склалися у південно-східному макрорегіоні та в центральному макрорегіоні разом з Дніпропетровською областю. Нині, через понад рік після початку повномасштабного вторгнення, ці наслідки продовжує відчувати населення по всій території країни, з конкретними наслідками для добробуту та стійкості.

Експерти Світового банку і Єврокомісії оцінюють пошкодження від війни в Україні в період з 24 лютого 2022 р. до 24 лютого 2023 р. в сумі 134,7 млрд доларів, а потреби у відновленні – 410,6 млрд. доларів.

За методологією “Rapid Damage and Needs Assessments” (RDNA2) Світового банку пошкодження (damage) – це прямі втрати від знищення чи ушкодження фізичних активів та інфраструктури, що виражені в грошовій формі, на основі вартості заміни чи ремонту втрачених активів за цінами, діючими до початку війни.

Розмір загальної завданої шкоди за секторами оцінюється на рівні близько 135 мільярдів доларів США. (Таблиця 1, Рис. 1). Найбільше постраждали наступні сектори: житло (38 % від загального обсягу завданої шкоди), транспорт (26 %), торгівля та промисловість (8 %), а також сільське господарство (7 %). Найбільш постраждалими є Донецька, Харківська, Луганська, Запорізька, Київська та Херсонська області (Рис. 2).

**Загальний обсяг завданої шкоди, збитків і потреб в розрізі секторів
(млрд дол. США)**

Сектор 1	Завдана шкода 2	Збитки 3	Потреби 4
<i>Сектори соціальної сфери</i>			
Житло	50,4	17,2	68,6
Освіта і наука	4,4	0,8	10,7
Охорона здоров'я	2,5	16,5	16,4
Соціальний захист і засоби до існування	0,2	4,2а	41,8
Культура і туризм	2,6	15,2	6,9
<i>Сектори інфраструктури</i>			
Енергетика та видобування корисних копалин	10,6	27,2	47,0
Транспорт	35,7	31,6	92,1
Телекомунікації та цифрові технології	1,6	1,6	4,5
Водопостачання та водовідведення	2,2	7,5	7,1
Муніципальні послуги	2,4	3,0	5,7
<i>Виробничі сектори</i>			
Сільське господарство	8,7	31,5	29,7
Горівля і промисловість	10,9	85,8	23,2
Зрошення і управління водними ресурсами	0,4	0,3	8,9
Продовження табл. 1			
1	2	3	4
Фінансовий сектор та банківська справа	0,0	6,8	6,8
<i>Наскрізні сектори</i>			
Охорона довкілля, природокористування та лісове господарство	1,5	0,5	1,5
Реагування на надзвичайні ситуації та цивільний захист	0,2	0,5	1,5
Юстиція та державне управління	0,3	1,4	0,6
Управління вибухонебезпечними предметами	-	37,6	37,6
Всього	134,7	289,1	410,6

Найбільше збільшення завданої шкоди, порівнюючи з результатами RDNA1, виявлено не лише в секторах енергетики, житла та транспорту, що зумовлено збільшенням кількості обстрілів, але й в секторі сільського господарства, з огляду на збільшення руйнувань активів, а також уточнення даних. Областями, де з 1 червня 2022 року спостерігалось найбільше пошкоджень, є Харківська, Донецька, Херсонська та Запорізька області, які є прифронтовими та/або зазнали найбільшої кількості атак на об'єкти енергетичної інфраструктури (Рис. 2).

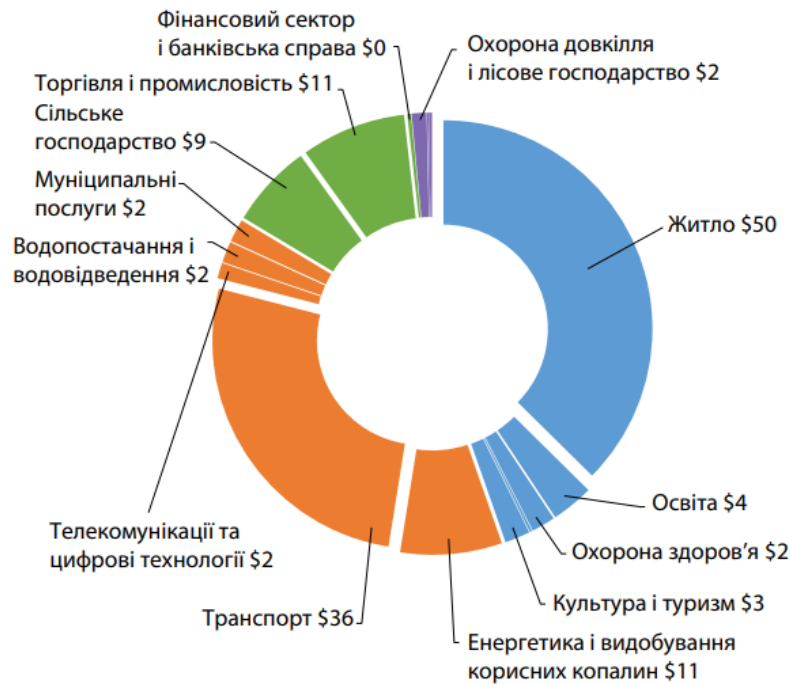

Рис. 1. Загальний обсяг завданої шкоди (млрд дол. США)

Примітка: завдана шкода охоплює період з 24 лютого 2022 року до 24 лютого 2023 року.

Загальні економічні, соціальні та інші грошові збитки дорівнюють майже 290 млрд. доларів США (Таблиця 1, Рис. 3). Збитки були понесені переважно в секторі торгівлі й промисловості (30% загальних збитків), секторі управління вибухонебезпечними предметами (включно з розмінуванням та знешкодженням боєприпасів, що не вибухнули, 13%), транспорті (11%), сільському господарстві (11%) та енергетиці (9%). У всіх секторах витрати на розчищення та вивезення завалів (та за необхідності знесення будівель) перевищували 5 млрд. доларів США.

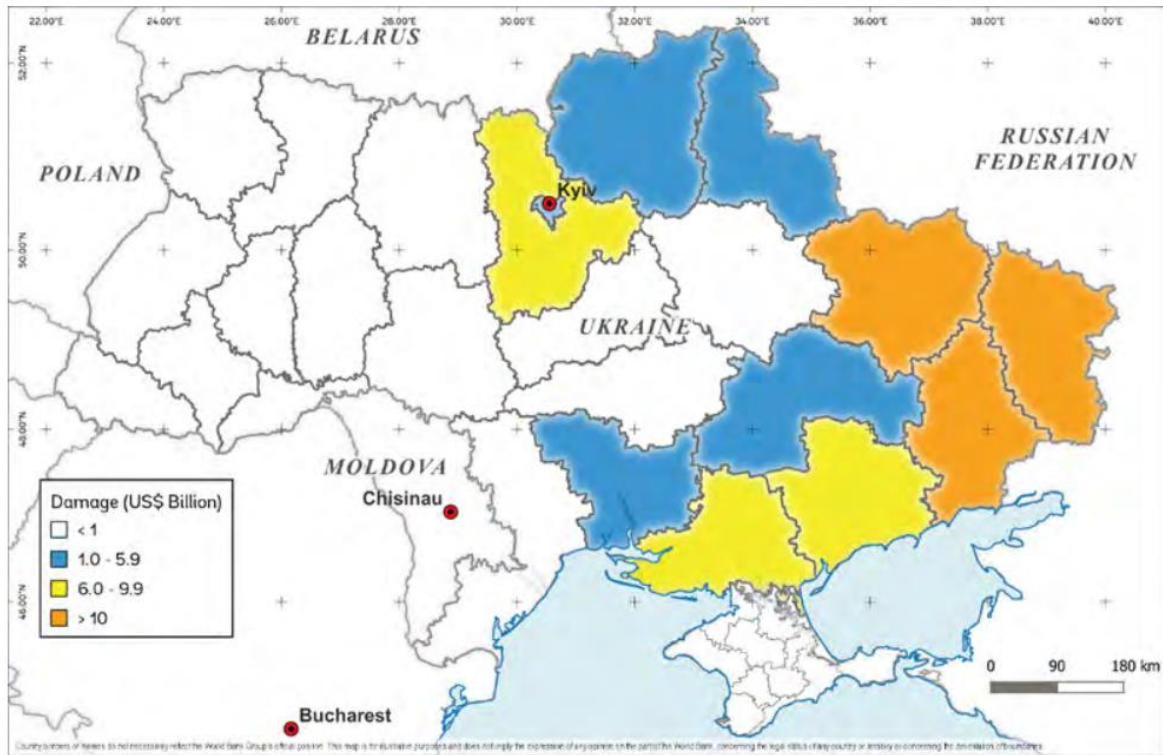

Рис. 2. Масштаб завданої шкоди в розрізі областей станом на 24.02.2023 р.

Примітка: на мапі використовуються дані щодо завданої шкоди, які були зібрані та оцінені в межах RDNA2. Для деяких регіонів, включно з Херсонською областю, дані були обмежені. [1]

Варто зауважити, що збитки в одному секторі перетікають та комбінуються зі збитками інших секторів, хоча самі розрахунки уникають подвійного обчислення. Наприклад, скорочення сільськогосподарського виробництва негативно впливає на потреби у перевезенні, і втрати електроенергії впливають на торгівлю і промисловість навіть у сферах, які іншим чином не постраждали від війни. За цифрами загальних збитків втрати доходів домогосподарств України оцінюються в 61,5 млрд. доларів США, які не були включені з метою запобігання потенційному подвійному обчисленню з іншими галузями.

Рис. 3. Загальний обсяг завданих збитків (млрд дол. США)

Примітка: завдані збитки охоплюють період у 18 місяців після спливу 12 місяців з моменту початку вторгнення (з 24 лютого 2022 року до 24 лютого 2023 року). [2]

На майбутній економічний прогноз для України впливатиме характер війни та здатність країни пристосуватися до продовження бойових дій. Очікується, що в 2023 році ВВП зросте лише на 0,5 %, оскільки прогнозується, що відновлення надання послуг всередині країни та діяльність секторів економіки, пов'язаних із війною, переважно знівелюються за рахунок скорочення на 15% сільськогосподарського виробництва та продовження стагнації на низькому рівні галузей виробництва металу і видобування корисних копалин.

Аналізуючи сукупний вплив війни в Україні з лютого 2022 року, важливо також врахувати потенційну роль, яку, найімовірніше, відіграла урядова та гуманітарна допомога у запобіганні подальшому погіршенню стану продовольчої безпеки.

В майбутньому Україні необхідно буде побудувати міцний фундамент для прискорення відбудови, акцентуючи увагу на низці політик, які сприятимуть

залученню зовнішнього фінансування та покращенню потенціалу впровадження. Для збереження цих здобутків та для забезпечення критичних потреб у відновленні важливу роль відіграватиме продовження підтримки з боку організацій-донорів.

Список використаних джерел

1. Економіка регіонів в умовах війни: ризики та напрямки забезпечення стійкості: науково-аналітичне видання / наук.ред. Сторонянська І.З. Львів, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». 2022. 70 с.

2. Стратегічна ціна російської агресії для економіки України / Жаліло Я.А., Базилюк Я.Б., Собкевич О.В. та ін. (за наук. ред. д.е.н. Я.А.Жаліла). К.: НІСД, 2022. 67 с.